

Høringssvar fra Islamsk Råd Norge

Islamsk Råd Norge (IRN) er en paraplyorganisasjon for islamske trossamfunn og organisasjoner i Norge. IRN representerer i dag 33 medlemsorganisasjoner som er spredd over hele landet, og disse igjen har nærmere 65.000 muslimer som medlemmer.

IRN's hovedformål er å arbeide for at muslimer kan leve i samsvar med islamsk lære i det norske samfunnet og bidra til å bygge opp en norsk-muslimsk identitet blant muslimer i Norge. Vi ønsker å fremme samhold mellom muslimer i Norge og ivareta medlemsorganisasjonenes rettigheter og interesser. IRN fremmer dialogarbeid og arbeider for å være brobyggere i samfunnet. Det er viktig for oss å skape en gjensidig forståelse og respekt mellom muslimer og ikke-muslimer på tvers av religion, kultur og moralske verdier.

Høringsnotat: Forslag til ny barnevernslov

Innledning

Vi viser til departementets høringsnotat om forslag til ny barnevernslov. Vi ønsker gjennom høringssvaret vårt å uttale oss om det som berører muslimske barn og deres familier. Med utgangspunkt i prinsippet om barnets beste ønsker vi å ivareta muslimske barns interesser og rettigheter gjennom dette høringssvaret.

Mistillit mellom barnevern og minoritetsmiljøer

Undersøkelser og studier har vist at mange minoritetsmiljøer har lav tillit til barnevernet (Hærem og Aadnesen 2008; Rugkåsa 2008; Eide, Qureshi, Rugkåsa og Vike 2009; Bø 2010; Kriz og Skivenes 2010; Moufack 2010; Aadnesen 2012). De har lavere tillit enn befolkningen ellers (Vike og Eide 2009; Norsk innvandrersforum 2013). Det er både frykt, men også mistro og hat for barnevernet og deres arbeid. Mye av mistilliten har grobunn i misoppfatninger om barnevernet og deres arbeidsoppgaver. Veldig få har kunnskap om at barnevernet først og fremst er en institusjon som gir råd, veiledning og oppfølging til barnefamilier som har det vanskelig. Det overordnede prinsippet om «barnets beste» er det få som vet noe om.

Men mye av mistilliten handler også om barnevernets manglende kunnskap om innvandrerfamilier, særlig om deres kultur, religion og språk. Denne manglende kunnskapen skaper mistillit, noe som igjen gjør at mange foreldre ikke ønsker å samarbeide med barnevernet. Barnevernet blir ikke sett på som en institusjon som har den nødvendige kunnskapen og kompetansen til å ta vare på barna deres. Konsekvensen av det er at mange barn og familier ikke får den hjelpen de har krav på.

Barnas rett til å bevare sin kultur, religion og språk

IRN mener at den nye barnevernsloven ikke godt nok sikrer etniske minoritetsbarns rett til å bevare sin opprinnelige kultur, språk og religion etter plassering utenfor hjemmet, jf Barnekonvensjonen art.

I Allah, den Barmhjertiges, Den Nåderikes navn

20 og 30. Det er av IRN og vår medlemsorganisasjonenes interesse at muslimske barn får retten til å bevare sin kultur, religion og språk når de blir plassert utenfor hjemmet, og dette uavhengig av om det er en plassering i en barnevernsinstitusjon eller i et fosterhjem.

Forskning har vist at barns kulturelle, religiøse og språklige bakgrunn i liten grad vektlegges ved omsorgsovertakelser. Denne rettigheten er nedfelt i Barnekonvensjonen (artikkel 30 og artikkel 20 nr. 3 beskytter barns rett til kultur, språk og religion)

IRN mener dette er i strid med det overordnede prinsippet om «barnets beste». Vi mener det ikke er til barnets beste å frata barnet dens opprinnelige kultur. Det er ikke til barnets beste å frata dens religion. Det er ikke til barnets beste å miste dens språk. Det er ikke til barnets beste å miste kontakt med sitt etniske miljø. Det er ikke til barnas beste å skape en identitetskonflikt og et identitetsproblem når plasseringen i regi av barnevernet opphører. Det er ikke til barnets beste å skape vanskeligheter med å inngå i et fellesskap med familie og slekt, fordi tilknytningen er brutt. I et livsløpsperspektiv er alt dette åpenbart ikke til barnets beste.

Det at barns kulturelle, religiøse og språklige bakgrunn ikke vektlegges ved omsorgsovertakelser, skaper også en bekymring hos barnas biologiske foreldre, noe som igjen skaper mistillit og motstand mot barnevernets inngripen. I mange tilfeller vil det være et krav fra biologiske foreldre at barns identitet, religion, kultur, tilhørighet, morsmål og matvaner ivaretas. Derfor vil en større vektlegging på å plassere barn i et fosterhjem eller en institusjon hvor det blir lagt til rette for at de kan ta vare på sin etniske bakgrunn bidra til å skape mer tillit og bedre samarbeid mellom barnevernet og foreldre.

IRN mener at vektleggingen av spesielt religion er særlig viktig å ta hensyn til overfor barn fra muslimske familier. Dette fordi religion har en stor verdi og spiller en viktig rolle i livet til norske muslimer. Det er viktig her å trekke frem at religion/tro på mange måter er en viktig beskyttelsesfaktor og mestringsressurs for barn og familier som opplever utfordringer. Dette gis trolig ikke nok oppmerksomhet, og religion kan fort bli bagatellisert dersom man har en sekulær livsanskuelse.

IRN mener at det viktigste for «barnets beste» er å sørge for å gi barnet en trygg og omsorgsfull oppvekst. Men dette må gå hånd i hånd med å gi barnet en oppvekst hvor deres kulturelle, religiøse og språklige bakgrunn ivaretas på alle stadier av en barnevernssak.

Departementet foreslår en ny overordnet bestemmelse som sier at barnevernet skal ta hensyn til barnets kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn. IRN støtter en slik overordnet bestemmelse, men mener at formuleringen «hensyn til» blir for svak og for lett å kunne vike unna ved plasseringer av barn utenfor hjemmet. IRN mener at barnevernstjenesten må pålegges å dokumentere hva de har gjort av tiltak for å ta hensyn til barnets kulturelle, religiøse og språklige bakgrunn. Vurderinger, muligheter, valg av tiltak og plasseringssted må bli satt opp mot barnets beste og barnets kulturelle, religiøse og språklige bakgrunn.

Muslimske fosterhjem og institusjoner

IRN mener at man som hovedregel bør søke å plassere barn i fosterhjem med samme etniske, kulturelle, religiøse og språklige bakgrunn som barnet selv. «Barnets beste» vil i mange tilfeller være å bli plassert i barnets egen slekt. Dersom barnet plasseres i et fosterhjem eller en institusjon som ikke gjenspeiler barnets kulturelle, religiøse og språklige bakgrunn, må barnevernet ta ansvar for at disse hensynene ivaretas og dokumentere hvordan dette gjøres. FN-konvensjoner sier klart og tydelig at barn har rett til å få ivaretatt sin kulturelle, religiøse og språklige identitet.

IRN mener at hensynet til barnets kulturelle, religiøse og språklige bakgrunn vil være vanskelig å ivareta i praksis dersom fosterhjemmet eller institusjonen barnet plasseres i ikke gjenspeiler barnets bakgrunn. For muslimske barn betyr dette at barnevernet må søke å finne et muslimsk fosterhjem eller en institusjon med ansatte som har kunnskap om islamske verdier og praksis.

Vi er klar over at barnevernet har vanskeligheter med å rekruttere muslimske fosterfamilier. Her må det gjøres mer arbeid for å se på årsakene til hvorfor det er vanskelig å rekruttere muslimske fosterfamilier. Har barnevernet et godt nok samarbeid og dialog med moskeer og muslimske organisasjoner? Har de markedsført behovet for muslimske forsterfamilier blant norske muslimer? Kan det være at det stilles for strenge krav til muslimske familier for å kunne bli godkjent som fosterfamilie? IRN strekker gjerne ut en hånd for å hjelpe barnevernet med å rekruttere flere muslimske fosterfamilier.

IRN frykter også at barnevernet har mislykket med å rekruttere muslimske fosterfamilier fordi man favoriserer den norske måten å oppdra barn på som overlegen alle andre oppdragelsesformer. Det betyr at en sekulær oppdragelsesform anses som den mest etterstrebellesverdige normen for oppvekst kontra en religiøs verdibasert oppdragelsesform. Det at alternative oppvekstformer sees ned på og kanskje til og med mistenkeliggjøres gir uheldige konsekvenser. I dette tilfelle at muslimske forsterfamilier ikke får muligheten til å utøve omsorg overfor trengende barn. Vi tror den negative mediefremstillingen av minoritetsforeldre har mye av skylden for dette. Denne mediefremstillingen farger trolig også holdningene til barnevernsansatte og fylkesnemndene. Her mener vi at det trengs mer bevisstgjøring om holdninger og tankegang blant ansatte i barnevernstjenesten.

Det er viktig at departementet må vurdere muligheten for å opprette muslimske barnevernsinstitusjoner. Det vil si institusjoner med ansatte som har muslimsk bakgrunn og som gir omsorg til barn fra muslimske familier. Det vil være flere fordeler med en slik institusjon tilrettelagt for muslimske barn. Først og fremst vil hensynet til «barnets beste» være ivaretatt ved at man tar hensyn til barnets kulturelle, religiøse og språklige bakgrunn. En slik institusjon vil sitte med den riktige kulturelle kunnskapen og kompetansen som trengs for å ta hensyn til barnets bakgrunn.

Vi mener videre at en slik institusjon vil skape mer tillit mellom barnet og de ansatte (omsorgsarbeiderne). Like barn leker best, og både forskning og studier viser at personer med lik bakgrunn har lettere for å skape et bedre forhold og mer tillit mellom seg. Dette vil igjen skape mer trivsel og trygghet for barnet, som igjen vil gi barnet bedre utgangspunkt for å klare seg bra. En slik institusjon vil også skape mer tillit barnets biologiske foreldre som kan være trygge på at barnets kulturelle, religiøse og språklige verdier ivaretas.

I Allah, den Barmhjertiges, Den Nåderikes navn

Departementet må gi en reell mulighet til å opprette en slik institusjon som ivaretar muslimske barns rettigheter og interesser. Det må gis et forsøk for deretter å se på resultatene av det. Vi mener at en institusjon med muslimske ansatte som utøver omsorg til muslimske barn vil være et suksesskriterium for å gi barnet en god og trygg oppvekst, og for å skape mer tillit til barnevernet blant minoritetsmiljøer. IRN ønsker gjerne å bidra i dette arbeidet dersom departementet er villige til å gi det en mulighet.

Dersom loven skal ivareta barn og familier med etnisk minoritetsbakgrunn og barnevernstjenesten skal greie å bygge opp tillit i minoritetsmiljøer, så mener vi at disse endringene må til.

Sammensetningen av fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker

Det finnes 12 fylkesnemnder for barnevern og sosiale saker. Fylkesnemnda har som oppgave først og fremst å fatte vedtak etter barnevernsloven. Vedtakene dreier seg bl.a om omsorgsovertakelse, samværsspørsmål og fratakelse av foreldreansvar.

Sammensetningen av fylkesnemndene (fylkesnemndsleder og nemndsmedlemmer) for barnevernssaker består som hovedregel av etniske nordmenn. IRN mener at sammensetningen av fylkesnemndene bør gjenspeile befolkningen, også minoritetsbefolkningen. Mangelfull kultursensitivitet og kulturkompetanse ved behandling av saker i fylkesnemndene er en av årsakene til at barns kulturelle, religiøse og språklige bakgrunn i liten grad vektlegges ved omsorgsovertakelser.

Det er derfor viktig at fylkesnemndene består av personer med flerkulturell bakgrunn og kompetanse. En slik sammensetning vil i langt større grad ta hensyn til barnets beste, og ta vare på dens rettigheter og interesser, særlig med tanke på barnets kulturelle, religiøse og språklige bakgrunn. En slik sammensetning vil gi fylkesnemndene bedre grunnlag for å ta gode avgjørelser, og som også ivaretar det overordnede prinsippet om «barnets beste».

Forskjell på vold

Det er ingen tvil om at all vold er skadelig for barn og vi tar avstand fra all type vold som utøves mot barn. I vårt samfunn er det et stort fokus på akkurat dette. Vi er alle enige om at det er bra, men det sterke fokuset bidrar også til at all vold blir sett på som like alvorlig. Men det er forskjell på vold og det er viktig å kunne skille mellom forskjellige typer vold.

Det viktigste er å skille mellom oppdragervold og vold som skyldes foreldrenes frustrasjon og uvaner. Oppdragervold er vold som påføres barn med vilje for å gjøre barnet til et godt menneske. Vold som påføres barn på grunn av foreldrenes frustrasjon og overføring av uvaner er vold som har ingen konkret formål eller hensikt, annet enn å påføre barna smerte og skade.

Fra definisjonen:

”Oppdragervoldens aller viktigste funksjon er å korrigere atferd; å få barnet til å slutte å gjøre noe det har lyst til, eller å innordne seg fellesskapets normer og regler.”

Mens vold defineres:” Vold er en funksjonell handling knyttet til makt over andre mennesker.”

I Allah, den Barmhjertiges, Den Nåderikes navn

Det er vanlig i mange kulturer med fysisk avstraffelse overfor barn f.eks. på grunn av dårlig oppførsel, med hensikt å gjøre dem til bedre mennesker. I mange slike saker vil det likevel være bedre for barna at familien får hjelp og veiledning, enn at foreldrene blir strengt straffet. Kommunikasjon er nøkkelen til et samarbeid mellom barnevernet og foreldre i slike saker.

IRN mener at det viktigste ikke er å straffe foreldrene strengest mulig. Det viktigste er at barna får hjelp. Og i mange tilfeller vil barna kunne få hjelp gjennom hjelpetiltak i familien, opplysning og veiledning til foreldrene og ved holdningsskapende arbeid. Vi mener at myndighetene her må samarbeide mer med ulike innvandrersorganisasjoner, moskeer etc. dersom de skal lykkes med opplysnings- og holdningsskapende arbeid om vold mot barn i minoritetsmiljøer.

IRN frykter at barnevernstjenesten ikke gjør forskjell på og likestiller oppdragervold og annen type vold mot barn. Dette gjør at barnevernet agerer på samme måte uavhengig av hva slags vold som har blitt utøvet, slik at også bare et «klaps» blir vurdert like alvorlig og skadelig som grov vold. Dette kan gi uheldige konsekvenser for barna og familien, slik som f.eks. omsorgsovertagelse. Det at foreldrene skal miste omsorgen for barna sine, vil i mange tilfeller ikke være nødvendig og tvert imot bare mer skadelig for barna.

IRN håper derfor at barnevernet bygger opp mer kunnskap og kompetanse innenfor tematikken og at de i større grad gjør forskjell på oppdragervold og annen type vold, og dermed også agerer på forskjellig måte. Det overordnede prinsippet om «barnets beste» må ligge til grunn og «barnets beste» vil i mange tilfeller være å styrke foreldrerollen gjennom råd og veiledning, og ikke gjennom tvangsvedtak og unødvendig maktbruk. Det viktigste er å hjelpe barnet.

Avsluttende ord

Det er viktig for oss å påpeke at vi tar avstand fra all vold som utøves overfor barn, IRN håper at dette høringssvaret blir tatt imot på en positiv måte. Vi håper at våre forslag, tanker og ideer kan være med på å påvirke utviklingen av den nye barnevernsloven. Vi håper særlig at Barne- og familiedepartementet retter fokuset mot barnets rett til å bevare sin kultur, religion og språk og at dette er noe som settes på dagsorden. Som tidligere nevnt, stiller vi gjerne til disposisjon for å bistå dere underveis på dette område

Mvh

Abdirahman Diriye

Leder, Islamsk Råd Norge